

O projekte - Múdre stromy

V januári 2021 sme sa s veľkou chuťou pustili do realizácie medzinárodného projektu Múdre stromy - zachovanie a zvýšenie príťažlivosti starobylých stromov ako skrytých pokladov v historických záhradách smerujúcich k zelenej turistike.

Tento projekt sme realizovali v rámci programu cezhraničnej spolupráce INTERREG Maďarsko-Slovensko (SKHU /1902/4.1/110) a bol finančne podporený z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR).

Obdobie realizácie projektu: **01.01.2021 - 30.06.2022.**

Cieľom projektu Múdre stromy je konkrétnymi aktivitami podporiť historické a botanické záhrady a parky nachádzajúce sa v slovensko-maďarskom pohraničnom regióne s víziou rozvoja udržateľného záhradného turizmu "bez hraníc".

Projekt sa prioritne zameriava na "**múdre**" starobylé/historické/senescentné stromy rastúce v záhradách a parkoch desiatky ba stovky rokov. V spolupráci so **Združením arborét a botanických záhrad Maďarska (HAABG)** – našim hlavným partnerom z Maďarska, chceme v rámci projektu v danom regióne vytvoriť nové a netradičné služby v oblasti manažmentu, interpretácie a prezentácie starobylých – múdrych stromov. Tieto služby by mali pomôcť predovšetkým správcovi a vlastníkom historických parkov a záhrad v ich každodennej starostlivosti o vzácne a hodnotné stromy rastúce v ich lokalitách. Naším dlhodobým zámerom je budovanie úcty a vytváranie pozitívneho vzťahu ľudí a návštevníkov tohto regiónu k stromom, ktoré tu rastú niekoľko desiatok ba stoviek rokov.

V rámci projektu Múdre stromy boli realizované nasledovné hlavné aktivity:

1. Mapovanie starobylých stromov v historických parkoch a záhradách na Slovensku aj v Maďarsku Výstupom tejto aktivity bolo vytvorenie prvej databázy starobylých stromov, ktorá obsahuje základné informácie o viac ako 100 jedincov stromov.

2. Arboristický prieskum vybratých stromov – prieskum na Slovensku i v Maďarsku vykonávali maďarskí experti zo Združenia arborét a botanických záhrad Maďarska. Na Slovensku boli arboristické prieskumy realizované v 18 vybratých historických parkoch a záhradách. Po ukončení prieskumu bola pre každý jeden preskúmaný strom vypracovaná komplexná správa o jeho stave s návrhom ďalšej starostlivosti spolu s odhadom nákladov na jeho oštenie.

3. Oštenie vybratých stromov - Súčasťou projektu bolo aj oštenie vybratých stromov v Maďarsku a na Slovensku. Na Slovensku bolo oštených spolu 12 starobyklých stromov v celkovej hodnote 13 140 Euro. Oštené boli nasledovné stromy vo vybratých historických parkoch a záhradách na Slovensku: Dub letný v historickom parku v Tomášikove, Sekvojovec mamutí v arboréte Kysihýbel, Lipa veľkolistá v Barokovej kalvárii v Bratislave, Platan javorolistý v Zámockej záhrade v Hlohovci, Dub biely v historickom parku v Markušovciach, Jaseň štíhly v obci Šíd, Dub letný v historickom parku rodiny Putnoky v obci Hostice, Sekvojovec mamutí v historickom parku v Dolnej Krupej, Dub cerový v arboréte Mlyňany, Dub letný v historickom parku v Galante, Dub letný v historickom parku v Želiezovciach. Partneri v Maďarsku boli zodpovední za oštenie vybratých stromov z Maďarska.

4. Zakúpenie potrebného vybavenia a náradia na poskytovanie služieb - Na dosiahnutie vyššie uvedených cieľov bolo v prvom rade potrebné na začiatku projektu zakúpiť špeciálne vybavenie pre presné meranie a diagnostiku stavu drevín. Zakúpený bol výškomer, priemerka či arboristické kladivko na slovenskej strane. Maďarský partner zakúpil ďalšie potrebné vybavenie.

5. Prioritne pre správcov a vlastníkov historických parkov a záhrad na Slovensku i v Maďarsku boli pripravené dve podujatia: 1. v rámci XIV. ročníka Víkendu otvorených parkov a záhrad sa dňa 3.júna 2022 v priestoroch Univerzitetnej knižnice v Bratislave konal **medzinárodný seminár Manažment starobyklých stromov v historických parkoch a záhradách Slovenska a Maďarska**. Cieľom podujatia bolo prezentovať zaujímavé príklady starostlivosti o starobyklé stromy na Slovensku i v Maďarsku. Zameriavali sme sa na všetky dôležité súčasti starostlivosti – manažmentu starobyklých stromov ako sú ich inventarizácia, formy právnej ochrany, zisťovanie zdravotného stavu stromov, odborná údržba a pravidelná kontrola, ako aj spôsoby ich atraktívnej interpretácie a prezentácie a práce s verejnosťou 2. Druhým podujatím bol **praktický workshop s názvom Múdre stromy**, ktorý sme pripravili v dňoch 23.-24.6.2022 v historickom parku neogotického kaštieľa v Galante. Cieľom workshopu bola prezentácia praktickej starostlivosti o starobyklé stromy a výmena praktických skúseností z danej oblasti medzi arboristami a vlastníkmi/správcami historických parkov a záhrad zo Slovenska a z Maďarska, ako aj prezentácia výsledkov projektu Múdre stromy.

6. V oblasti prezentácie starobyklých stromov sme pre návštevníkov parkov a záhrad v slovensko-maďarskom pohraničí pripravili viaceré nové služby. V kompetencii našej organizácie bolo vytvorenie **audiosprievodcu Múdre stromy**, prostredníctvom ktorého si ľudia budú môcť vychutnať príbehy **10** vybratých stromov. Na Slovensku sme do audiosprievodcu vybrali Dub letný z parku pri kaštieli Esterházyovcov v Tomášikove, Soforu japonskú v parku neogotického kaštieľa v Galante, Sekvojovec mamutí z historického parku v Dolnej Krupej, Ginko dvojlaločné zo Želiezoviec a Tis obyčajný z historického parku v Betliari. Na maďarskej strane bol audiosprievodca pripravený pre Dub letný zo záhrady Andrásyho kaštieľa v Tiszadóbe, Borovicu čiernu rastúcu v parku Esterházyho kaštieľa pri obci Réde, Soforu japonskú zo záhrady hradu Sárospatak, Sekvojovec mamutí rastúci v parku Grassalkovičovho paláca v Gödöllő a pre Ginko dvojlaločné z botanickej záhrady Univerzity ELTE v Budapešti.

7. Databáza starobylých stromov bola základom **dynamickej webovej stránky www.wisetrees.eu**, ktorej tvorbu mal v kompetencii náš cezhraničný partner. Uvedená stránka môže pomôcť všetkým potenciálnym návštevníkom naplánovať si výlet k vybranému stromu podľa ich záujmu. Je to prvá webová stránka svojho druhu, ktorá umožní ľuďom vyhľadať si parky a záhrady a starobylé stromy v nich a zároveň získať informácie o potrebných turistických službách.

8. Súčasťou projektu bola aj **záverečná exkurzia** a oslava ošetrovaných Múdrych stromov. Naša organizácia pripravila exkurziu do historického parku v Tomášikove a do parku v maďarskej Bábolne. Maďarskí partneri navštívili Arborétum v Mlyňanoch, starobylý mlyn v maďarskom Naszály a botanickú záhradu vo Vácraťót.

9. Informácie o múdрых stromoch, aplikácia **audiosprievodcu Múdre stromy** na stiahnutie boli pridané aj na našu webovú stránku **www.naspark.sk**

Veríme, že všetky plánované aktivity majú potenciál pomôcť zachovať jedinečné spoločné dedičstvo a múdrosť starobylých stromov pre budúce generácie.

Partneri projektu:

Združenie arborét a botanických záhrad Maďarska (HAABG) - vedúci partner projektu z Maďarska

Národný Trust n.o. (NT n.o.) - hlavný cezhraničný partner zo Slovenska

Viac informácií o projekte nájdete na stránkach www.wisetrees.eu a www.nt.sk

Budujeme partnerstvá